

Avizul Comitetului Economic și Social European privind stimularea creativității, a spiritului antreprenorial și a mobilității în educație și formare

(aviz din proprie inițiativă)

(2015/C 332/03)

Raportor: doamna Vladimíra DRBALOVÁ

La 16 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

Stimularea creativității, a spiritului antreprenorial și a mobilității în educație și formare.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 mai 2015.

În cea de-a 508-a sesiune plenară, care a avut loc la 27 și 28 mai 2015 (ședința din 27 mai 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 88 voturi pentru, 8 voturi împotriva și 21 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE sprijină inițiativa comună lansată de Comisia Europeană și de trioul Președinției Consiliului European care urmărește să se concentreze pe educația antreprenorială⁽¹⁾ și să cultive în Europa un spirit favorabil antreprenoriatului.

1.2. CESE recomandă statelor membre să revină la cadrul strategic de cooperare europeană în domeniul educației și formării profesionale (ET 2020), care rămâne relevant în mare măsură, pe baza agendei de la Oslo din 2006.

1.3. CESE recomandă statelor membre să-și dezvolte propriile strategii de educație antreprenorială sau să integreze noțiunea de antreprenoriat în cadrul strategiilor naționale de învățare pe tot parcursul vieții.

1.4. CESE pledează pentru dezvoltarea treptată a competențelor-cheie, astfel cum sunt definite în Recomandarea PE și a Consiliului (2006)⁽²⁾, pentru a contribui la îmbunătățirea adaptabilității, a capacității de inserție profesională, a incluziunii sociale și a mobilității.

1.5. Stagiile, formările și uceniile de înaltă calitate, sistemele duale sau altele desfășurate la locul de muncă, programele destinate întreprinderilor nou înființate și incubatoarele de afaceri, activitățile sportive și de voluntariat pot facilita tranziția dinspre școală către piața muncii sau o activitate independentă.

1.6. Trebuie îmbunătățite procedurile de recunoaștere a cunoștințelor dobândite în afara școlii, iar instructorii, educatorii și angajatorii trebuie să participe la conceperea unor procese de recunoaștere și să fie motivați de ele⁽³⁾.

1.7. Educația antreprenorială trebuie să fie privită, însă, în contextul societății în general, nu doar în cel al mediului de afaceri. Aptitudinile antreprenoriale ar trebui să fie luate în considerare în mod adecvat la toate nivelurile de educație și formare, începând de la o vârstă fragedă, astfel încât să permită dezvoltarea continuă în cadrul programei școlare.

⁽¹⁾ A se vedea definiția de la punctul 5.3.

⁽²⁾ Recomandarea 2006/962/CE din 18 decembrie 2006 (JO L 394, 30.12.2006, p. 10).

⁽³⁾ JO C 214, 8.7.2014, p. 31.

1.8. CESE susține propunerea Comisiei adresată statelor membre de a elabora un cadru de referință al competențelor pentru spiritul antreprenorial, în contextul cadrului de competențe-cheie. Această propunere ar contribui la asigurarea unei abordări coordonate între diversele niveluri de educație și a luării în considerare a învățării non-formale și informale.

1.9. CESE invită statele membre să introducă pentru cadrele didactice, formatorii și cadrele de conducere din instituțiile de învățământ un program axat pe dezvoltarea competențelor și atitudinilor antreprenoriale. În același timp, instituțiile de învățământ ar trebui să ofere medii de învățare care să promoveze spiritul antreprenorial și să fie deschise unei comunități mai largi.

1.10. CESE subliniază importanța parteneriatului între diversele părți interesate – administrații de stat, școli, întreprinderi, servicii de ocupare a forței de muncă și familii – subliniind în special rolul partenerilor sociali în dezvoltarea profesională și a competențelor transversale bazate pe realitate.

1.11. CESE invită statele membre să utilizeze toate programele și instrumentele disponibile pentru a sprijini spiritul antreprenorial în educație și formare, creativitatea, inovarea și mobilitatea. CESE îndeamnă Comisia să furnizeze statelor membre sprijinul și asistența corespunzătoare pentru punerea în aplicare a programului Erasmus+, asigurându-se că toate instrumentele funcționează în mod corespunzător.

2. Cadrul politic european

2.1. Astfel cum se arată în anexa I (*Agenda strategică pentru Uniune într-o lume în schimbare*⁽⁴⁾), una dintre prioritățile concluziilor Consiliului European din 26 și 27 iunie 2014 era de a contribui la dezvoltarea competențelor și descătușarea talentelor și posibilităților de schimbări de viață pentru toți, prin promovarea dobândirii competențelor adecvate necesare economiei moderne și învățării pe tot parcursul vieții.

2.2. Pentru a contribui la revizuirea Strategiei Europa 2020, Președinția italiană⁽⁵⁾ a lansat o dezbatere politică privind rolul viitor al educației și formării în programele de creștere economică de la nivel național și cel al UE. De asemenea, Președinția letonă continuă să promoveze oportunitățile oferite de sectorul digital și să favorizeze educația antreprenorială, în special la nivel regional⁽⁶⁾.

2.3. Consiliul pentru Educație, Tineret, Cultură și Sport⁽⁷⁾ a subliniat în concluziile sale din 12 decembrie 2014 că spiritul antreprenorial și educația sunt priorități ale Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Dobândirea unui spirit antreprenorial poate însemna avantaje considerabile pentru viața profesională a cetățenilor.

3. Observații generale

3.1. Accentul pus pe educația antreprenorială reprezintă o întoarcere la **Agenda de la Oslo pentru educația antreprenorială în Europa**⁽⁸⁾ din 2006, care propunea intensificarea promovării spiritului antreprenorial în societate, și la **cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale (ET 2020)**⁽⁹⁾.

3.2. Creativitatea și inovarea sunt esențiale pentru dezvoltarea întreprinderilor și pentru capacitatea Europei de a concura pe plan internațional. Investițiile în educație și formare în vederea dezvoltării competențelor sunt esențiale pentru stimularea creșterii și a competitivității. O primă provocare constă în promovarea dobândirii de către toți cetățenii a unor competențe transversale fundamentale, cum ar fi competențe digitale „a învăța să înveți”, spiritul de inițiativă și spiritul antreprenorial, precum și cunoștințe culturale⁽¹⁰⁾.

⁽⁴⁾ EUCO 79/14, p. 15.

⁽⁵⁾ Programul Președinției italiene „Europa – un nou început”, p. 72.

⁽⁶⁾ Conferința Președinției letone, Riga, 11 și 12 februarie 2015 „Spiritul întreprinzător la nivel regional – în sprijinul competitivității Uniunii Europene”.

⁽⁷⁾ Concluziile Consiliului privind antreprenoriatul în educație și formare din 12 decembrie 2014 (JO C 17, 20.1.2015, p. 2).

⁽⁸⁾ Agenda Oslo pentru educația antreprenorială în Europa, 2006. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/education-training-entrepreneurship/policy-framework/2006-conference/index_en.htm

⁽⁹⁾ Concluziile Consiliului din 12 mai 2009 privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale („ET 2020”) (JO C 119, 28.5.2009, p. 2).

⁽¹⁰⁾ În conformitate cu obiectivul strategic 4 (ET 2020): Concluziile Consiliului din 12 mai 2009 privind stimularea creativității și inovării, inclusiv a spiritului antreprenorial, la toate nivelurile de educație și formare.

3.3. Conferința Observatorului pieței forței de muncă (OPFM) pe tema „Sprijinirea întreprinderilor nou-înființate pentru a genera creștere economică și locuri de muncă”⁽¹¹⁾ a arătat în mod clar și că educația antreprenorială ar trebui plasată în contextul mai larg al mediului social. Mediul de afaceri ar trebui, însă, să le înlesnească lansarea, prin reducerea birocrăției și prin crearea de posibilități de angajare. Stimulentele dinaintea lansării, din timpul lansării și cele acordate pentru dezvoltare pot fi însoțite în mod eficient de o serie de alte politici active în domeniul pieței forței de muncă (PADPFM) și trebuie, de asemenea, să fie privite în contextul unui cadru mai larg de sprijin pentru activitatea economică și pentru dezvoltarea întreprinderilor.

3.4. Revizuirea legislației privind micile întreprinderi („*Small Business Act*”)⁽¹²⁾ reprezintă o oportunitate unică de a întări legăturile dintre măsuri axate pe IMM-uri și educația antreprenorială, prin toate instrumentele disponibile, cum ar fi COSME. Promovarea perfecționării competențelor în cadrul IMM-urilor și inovarea sub toate formele este unul dintre cele 10 principii directe pentru crearea unui mediu cu condiții concurențiale echitabile pentru IMM-urile din UE.

4. Competențe cheie

4.1. Educația și formarea ar trebui să aibă scopul de a oferi tuturor persoanelor care învață, indiferent de sex, mediu socioeconomic sau nevoi speciale, posibilitatea de a-și dezvolta aptitudinile și calificările necesare antreprenoriatului.

4.2. Pe lângă competențele de bază, cum ar fi lectura, scrisul și competențele numerice, antreprenoriatul necesită dezvoltarea treptată a unei game de competențe-cheie, astfel cum sunt ele definite în Recomandarea PE și a Consiliului din 2006, inclusiv spiritul de inițiativă și cel antreprenorial și capacitatea de a converti ideile în acțiune. Antreprenoriatul presupune creativitate, inovare și asumarea riscului, precum și capacitatea de a pregăti și de a conduce proiecte pentru realizarea obiectivelor.

4.3. Comunicarea în limbi străine este esențială pentru a le garanta cetățenilor europeni libera circulație, libertatea de a munci și de a învăța în întreaga Europă, acest aspect devenind din ce în ce mai important pentru tineri⁽¹³⁾.

4.4. Pe piața unică digitală, antreprenoriatul digital este esențial pentru crearea de noi locuri de muncă, pentru idei inovatoare și pentru clusterelor de întreprinderi capabile să accelereze ritmul inovării. UE trebuie să elaboreze un cadru politic care să promoveze competențele TIC și să încurajeze statele membre să învețe unele de la celelalte despre modul în care aceste competențe pot duce la creșterea numărului și la îmbunătățirea calității absolvenților de studii în aceste materii în funcție de nevoile întreprinderilor.

4.5. Avem nevoie de eliberarea enormului potențial al femeilor și de fructificarea abordării lor specifice în ceea ce privește conducerea și gestionarea întreprinderilor. În strânsă cooperare cu părțile interesate relevante, statele membre ar trebui să pună în aplicare programe specializate în dezvoltarea competențelor antreprenoriale și de afaceri și în participarea întreprinderilor conduse de femei la lanțurile globale de aprovizionare⁽¹⁴⁾.

5. Modul în care se poate promova un „spirit antreprenorial”

5.1. Competențele antreprenoriale sunt importante pentru viață în general, oferindu-le cetățenilor mai mult control asupra propriului viitor. Aptitudinile antreprenoriale ar trebui să fie luate în considerare în mod adecvat la toate nivelurile de educație și formare, începând de la o vârstă fragedă, astfel încât să permită dezvoltarea continuă în cadrul programei școlare.

⁽¹¹⁾ A 35-a ședință a Observatorului pieței forței de muncă al CESE, 13 noiembrie 2014.

⁽¹²⁾ COM(2008) 394.

⁽¹³⁾ Cadru strategic al CE: 1. obiectivul de la Barcelona, adoptat în 2002 de șefii de stat și de guvern; și 2. Stat și guvernare. Comunicarea din 2008 intitulată „Multilingvismul – atu și angajament” prezintă activitățile Comisiei în acest domeniu.

⁽¹⁴⁾ Raport de cercetare, 2013, Antreprenori: Ce putem învăța de la ei? Partea 2/3 – Femeile antreprenor ca sursă de inspirație. CIPD (Chartered Institute of Personnel and Development).

5.2. Toți elevii ar trebui să aibă posibilitatea de a participa la programe prin care să poată dobândi experiență în muncă, câpătând astfel competențe, iar instrumentele elaborate pentru a evalua progresele și a valida dobândirea competențelor antreprenoriale ar trebui să se concentreze pe îmbunătățirea calității activităților viitoarelor experiențe de muncă. Un bun exemplu în acest sens este programul finlandez de lucru care asigură formare antreprenorială la diverse niveluri de educație: *Yrittäjyyskasvatus* ⁽¹⁵⁾.

5.3. Educația antreprenorială este definită ca fiind „o colecție de învățături formalizate care informează, formează și educă orice persoană interesată să participe la dezvoltarea socioeconomică prin intermediul unui proiect de promovare și sensibilizare în direcția spiritului antreprenorial, a creării sau dezvoltării de mici întreprinderi” ⁽¹⁶⁾.

5.3.1. În prezent, Europa își pune toată speranțele în promovarea și dezvoltarea unor sisteme de formare în paralel și a altor forme similare de formare la locul de muncă. Statele membre care operează astfel de sisteme obțin pe termen lung rezultate bune, iar rata șomajului în rândul tinerilor se situează sub media UE.

5.3.2. Stagiile reprezintă un instrument important de combatere a șomajului, de abordare a necorelării competențelor și de asigurare a tranziției dintre învățământ și piața forței de muncă. Ar trebui să se acorde mai mult sprijin includerii stagiilor în programele de învățământ ⁽¹⁷⁾.

5.3.3. Pentru a da un exemplu relevant de succes în sistemele de participare a angajaților, în vederea realizării obiectivelor economice și sociale ale organizațiilor pentru care lucrează, trebuie menționate stagiile, care stimulează spiritul întreprinzător al angajaților și antreprenoriatul social sprijinit de aceștia.

5.3.4. Voluntariatul poate reprezenta o experiență utilă pentru dezvoltarea competențelor. Organizațiile de tineret sunt principalii furnizori de educație non-formală care, prin programele lor educaționale, contribuie la elaborarea unei serii de competențe transversale, cum ar fi munca în echipă, abilitățile interpersonale, spiritul de inițiativă și asumarea de riscuri. Tinerii pot învăța din propriile greșeli într-un mediu sigur (spre deosebire de lumea reală a întreprinderilor).

5.4. În 2012, Comisia Europeană a publicat un raport intitulat *Entrepreneurship education at school in Europe* ⁽¹⁸⁾ („Spiritul antreprenorial în învățământul european”), care evidențiază strategii, programe de învățământ și rezultate ale învățării la nivel național. În prezent, educația antreprenorială este promovată în cele mai multe state europene, fiind adoptate mai multe abordări distincte în acest sens: 1. strategii sau planuri de acțiune specifice, centrate exclusiv pe educație antreprenorială; 2. strategii educative sau economice extinse ce cuprind obiective privind educația antreprenorială; 3. inițiative individuale sau colective legate de educația antreprenorială.

5.5. Nu toți ne naștem oameni de afaceri. Spiritul antreprenorial generează doar mai multe posibilități de afirmare în carieră. Însă cei care au talent pentru afaceri și curajul de a converti spiritul antreprenorial în acțiune ar trebui să fie sprijiniți.

5.5.1. Incubatoarele de afaceri sunt centre de inovare și pentru activități antreprenoriale. Acestea există în cadrul multor universități, oferind un mediu sigur, în care studenții pot primi îndrumare profesională pentru transformarea ideilor de afaceri în realitate și pot să-și asume riscuri fără impact negativ și fără a fi afectați de sentimentul eșecului. Studenții de la facultățile cu profil economic care dispun de incubatoare de afaceri pot urma un traseu mai scurt pentru a fi angajați de o întreprindere nou-înființată sau pot să-și lanseze propria afacere mai rapid.

5.5.2. Competențele antreprenoriale pot fi, de asemenea, dobândite prin programe de dezvoltare a competențelor organizate în afara sistemelor de învățământ general. Aceste programe pot cuprinde activități de consiliere și mentorat desfășurate de formatori cu experiență, de antreprenori și de experți din sectorul afacerilor. Prin aceste mecanisme, potențialii antreprenori au acces nu doar la o expertiză antreprenorială valoroasă, ci au și posibilitatea de a dezvolta rețele de contacte cu întreprinderi și pentru antreprenori.

⁽¹⁵⁾ Ministerul finlandez al educației (2009), *Orientări pentru educația antreprenorială*, Helsinki.
Ministerul finlandez al ocupării forței de muncă și al economiei (2012), *Bilanț privind spiritul întreprinzător*, 2012.

⁽¹⁶⁾ Cf. definițiile date de UNESCO și UNEVOC.

⁽¹⁷⁾ JO C 214, 8.7.2014, p. 36.

⁽¹⁸⁾ Eurydice, aprilie 2012, „Spiritul antreprenorial și educația în Europa”.

5.5.3. Acțiunile de formare a competențelor antreprenoriale, organizate de camerele de comerț și industrie din toată Europa, arată că există o diversitate de forme de învățământ și de practici care îi ajută pe oameni să identifice și să lanseze afaceri private, să identifice și să gestioneze resursele necesare și să-și asume riscuri legate de întreprinderea lor: Entrepreneurial Skills Pass (Austria)⁽¹⁹⁾, Startup@Campus (Belgia)⁽²⁰⁾, Incuba' school (Franța), Long night of Start-ups (Germania)⁽²¹⁾, New Entrepreneurs Day (Spania) și Bright and Young (Belgia)⁽²²⁾.

5.6. Părțile interesate și organizațiile societății civile pot juca un rol esențial în a contribui eficient la punerea în aplicare și elaborarea unor inițiative care urmăresc promovarea spiritului antreprenorial și stimularea stării de spirit antreprenoriale. Un exemplu îl reprezintă abordarea fundației finlandeze Startup Sauna⁽²³⁾, înființată de antreprenori finlandezi în cooperare cu o serie de părți interesate din domeniul public.

6. Cum să recunoști competențele antreprenoriale și să le faci mai transparente

6.1. Dificultățile persistente legate de recunoașterea și de transparența competențelor și calificărilor împiedică dezvoltarea optimă a mixului de competențe și calificări, precum și mobilitatea necesară realizării unei mai bune corelări între competențe și locurile de muncă, pentru a contribui la stimularea competitivității și prosperității.

6.2. La nivel european au fost înființate mai multe instrumente menite să faciliteze cooperarea, sporind transparența și recunoscând aptitudinile și competențele dobândite în cadrul învățământului profesional și tehnic (*vocational education and training – VET*) și al învățământului superior, pe întregul teritoriu al UE⁽²⁴⁾.

6.3. Pe lângă aceste instrumente, o serie de inițiative au drept obiectiv găsirea de soluții la necorelarea competențelor, și anume clasificarea europeană a aptitudinilor, competențelor, calificărilor și ocupațiilor (ESCO) și Panorama competențelor în UE. Pentru a promova mobilitatea, este disponibil de asemenea cadrul Europass, care include CV-ul Europass și pașaportul european al competențelor și textul revizuit recent al Directivei privind recunoașterea calificărilor profesionale⁽²⁵⁾.

6.4. Asigurarea unei mai mari coerențe între cadrul european al calificărilor (CEC), Sistemul european de credite transferabile (ECTS și ECVET) și clasificarea europeană a aptitudinilor, competențelor, calificărilor și ocupațiilor (ESCO), ar contribui la asigurarea recunoașterii calificărilor, a validării învățării non-formale și informale și a furnizării unei asistențe de orientare pe toată durata vieții. Acest proces trebuie să rămână cuprinzător și să fie însoțit de o evaluare a diverselor instrumente utilizate, garantând astfel eficacitatea acestora.

6.5. Comunicarea privind „Regândirea educației”⁽²⁶⁾ subliniază și necesitatea de a recunoaște, evalua și valida competențele dobândite în afara școlii, furnizând astfel potențialilor angajatori un profil al competențelor. Recunoașterea competențelor dobândite în afara școlii este relevantă atunci când se ia în considerare recrutarea unei persoane pentru un anumit loc de muncă. Cu toate acestea, evaluarea și validarea acestor competențe nu trebuie să cadă în sarcina angajatorilor.

6.6. De asemenea, politicile și cadrele de susținere a portabilității calificărilor sunt, în general, legate de legislația UE în vigoare, iar mai multe inițiative naționale prevăd validarea studiilor anterioare (PCD) la nivelul statelor membre. Evaluarea și monitorizarea sistematică a unor astfel de inițiative naționale ar trebui să fie ducă la identificarea bunelor practici și la promovarea învățării reciproce și a principiilor comune⁽²⁷⁾.

⁽¹⁹⁾ Certificatul de competențe antreprenoriale, Austria.

⁽²⁰⁾ Startup@Campus (Belgium).

⁽²¹⁾ Long night of Start-ups (Germany).

⁽²²⁾ Bright and Young (Belgium).

⁽²³⁾ Teknologiateollisuus (2012), Uusi Startup-säätiö vauhdittamaan suomalaisia kasvuyrityksiä (Helsinki).

⁽²⁴⁾ Un instrument central este reprezentat de Cadrul european al calificărilor (CEC), care se referă la toate tipurile și nivelurile de calificare. Învățământul profesional și tehnic cuprinde Sistemul european de credite pentru educație și formare profesională (ECVET) și Cadrul european de referință pentru asigurarea calității în educație și formare profesională (EQAVET). Învățământul superior cuprinde standarde și orientări europene privind asigurarea calității în învățământul superior (EQAR) și Sistemul european de credite transferabile (ECTS).

⁽²⁵⁾ Directiva UE 2013/55.

⁽²⁶⁾ COM(2012) 669 final.

⁽²⁷⁾ Pe baza viitorului raport al Eurofound (2015), intitulat „Spiritul antreprenorial al tinerilor din Europa”, EF 1507.

6.7. CESE sprijină propunerea Comisiei de a elabora un cadru de referință pentru competențele antreprenoriale, în contextul cadrului de competențe-cheie, prin compartimentalizarea competențelor în funcție de elementele lor componente, pe baza descriptorilor și a nivelurilor rezultatelor învățării CEC. Acest lucru va contribui la asigurarea unei abordări coordonate între diversele niveluri de educație și procesul de luare în considerare a învățării non-formale și informale.

6.8. CESE apreciază următoarele două inițiative de colaborare între CE și OCDE:

1. **Entrepreneurship360** ⁽²⁸⁾, care își propune să consolideze spiritul antreprenorial în școli și în instituțiile de învățământ tehnic și de formare profesională și oferă un instrument gratis de autoevaluare care să sprijine instituțiile și cadrele didactice, ajutându-le să își dezvolte strategii și practici de promovare a antreprenoriatului; și
2. **HEInnovate**, un instrument online, care ajută instituțiile de învățământ superior să progreseze pe calea promovării spiritului antreprenorial și inovator în cadru internațional ⁽²⁹⁾.

7. Rolul cadrelor didactice, al formatorilor și al cadrelor de conducere din domeniul educației

7.1. Profesorii și educatorii au un rol crucial în facilitarea învățării și înmulțirea ideilor. Integrarea noilor procese educative și a tehnologiilor de predare în sala de curs nu este o misiune simplă, necesitând profesori calificați, care să îndrume procesul ⁽³⁰⁾. Ei trebuie să promoveze abordări alternative și metode non-formale de învățare și să adopte o atitudine autonomă.

7.1.1. Calitatea cadrelor didactice și a mentorilor este esențială pentru asigurarea succesului și a eficienței programelor de formare antreprenorială. În acest sens, potențialii antreprenori aflați în primele etape ale vieții lor profesionale apreciază mai ales experiența și expertiza profesorilor sau antreprenorilor încercați, care își pot împărtăși din pricepere ⁽³¹⁾.

7.1.2. Un exemplu al eficienței programelor de formare antreprenorială este cel organizat de Fundația națională irlandeză pentru studiul competențelor antreprenoriale ⁽³²⁾, care oferă formatorilor formări intensive, pentru a le furniza profesorilor din învățământul secundar și animatorilor de tineret competențele și resursele necesare organizării de cursuri de antreprenoriat pentru tineri. Participanții care termină cu succes acest program primesc o calificare certificată de formatori în antreprenoriat.

7.1.3. Un alt exemplu îl reprezintă programul de acțiune neerlandez *Antreprenoriat și educație* ⁽³³⁾, care vizează consolidarea spiritului antreprenorial în rândul studenților, prin integrarea competențelor și cunoștințelor antreprenoriale în sistemul educațional din Țările de Jos. Programul este alcătuit din diverse sisteme menite să ofere o serie largă de activități de dezvoltare a competențelor antreprenoriale ale studenților în diversele faze ale traseului lor educativ și să ofere posibilități de formare care să faciliteze educația antreprenorială pentru profesori.

7.2. Profesorii, formatorii și cadrele de conducere din instituțiile de învățământ ar trebui să încerce să-și dezvolte propria creativitate și atitudini inovatoare, în timp ce școlile ar trebui să ofere un mediu de învățare care să favorizeze mentalitatea antreprenorială și care să fie accesibil unui public mai larg.

7.3. În iunie 2013, Comisia a publicat un *Ghid pentru educatori* ⁽³⁴⁾, care stabilește o listă de principii de bază pentru profesorii antreprenoriale, evaluează calitativ rezultatele învățării, învățământul interdisciplinar, formarea inițială și formarea continuă a cadrelor didactice, îndrumarea, inovarea în pedagogia antreprenorială, și care promovează mesaje-cheie extrase din exemple practice.

⁽²⁸⁾ The OECD Entrepreneurship360 project.

⁽²⁹⁾ <https://heinnovate.eu/intranet/main/>

⁽³⁰⁾ JO C 214, 8.7.2014, p. 31.

⁽³¹⁾ Pe baza viitorului raport al Eurofound (2015), intitulat „Spiritul antreprenorial al tinerilor din Europa”, EF 1507.

⁽³²⁾ NFTE programme.

⁽³³⁾ Programele: Voortgangrapportage Programma onderwijs en ondernemerschap și Landbouw en Innovatie, Brief Onderwijs en Ondernemerschap.

⁽³⁴⁾ Ghidul elaborat de ICF GHK pentru DG Întreprinderi și Industrie a CE, „Educația antreprenorială – un ghid pentru educatori”.

7.3.1. Instituțiile de formare a educatorilor antreprenoriali ar trebui să elaboreze un concept pedagogic clar, pentru a-i înzestra și cu capacitatea de a preda pentru piața muncii. Educația în sprijinul spiritului antreprenorial trebuie să fie integrată ca abordare orizontală și ca materie transversală în programa de studiu.

7.3.2. Programele de formare a educatorilor antreprenoriali ar trebui să motiveze viitoarele cadre didactice să își dezvolte propriile cunoștințe, competențe și atitudini antreprenoriale.

7.3.3. Ar trebui să se acorde sprijin pentru dezvoltarea gratuită a unor instrumente digitale online și deschise pentru predarea competențelor antreprenoriale și să se exploreze noi forme de cooperare cu producătorii de programe informatice cu sursă deschisă, pentru a promova instrumente comerciale libere și formări pentru utilizarea acestor instrumente.

7.3.4. Mobilitatea educatorilor în Europa este importantă, în special în învățământul superior, prin programul UE de învățare pe tot parcursul vieții și/sau alte instrumente concepute special în acest scop. Sunt necesare o mai mare mobilitate și schimburile de experiență în Europa, nu doar între universități, ci și – acolo unde se cuvine – între academii și lumea întreprinderilor. Trebuie dezvoltate programe care să permită educatorilor să-și petreacă timpul în alte instituții și/sau în sectorul privat, pentru a le permite acestora să se implice cu adevărat, să învețe și să se dezvolte.

8. Principiul parteneriatului

8.1. Întreprinderile ar trebui să fie consultate cu privire la formularea activităților de educație pentru antreprenariat. Acest lucru este necesar pentru a se asigura că absolvenții sunt dotați cu competențele de care au nevoie pentru a reuși. Întreprinderile ar trebui să fie invitate să se implice mai mult în formarea managerilor și lucrătorilor din domeniile antreprenariatului, cooperării și participării la gestionarea organizațiilor proprii. De asemenea, întreprinderile ar trebui să își formeze lucrătorii pentru a dobândi competențele necesare și cunoștințe noi și a lua decizii la locul de muncă care să le permită să aibă acces la aceste programe de formare. În plus, întreprinderile ar trebui să colaboreze cu comunitatea educativă, astfel încât tinerii să se poată informa cu privire la piața forței de muncă și să găsească un loc pentru ei înșiși în cadrul acesteia.

8.2. Deosebit de importantă este legătura dintre sindicate și tineri în domeniul formării profesionale. Sindicatele pot participa la formarea tinerilor în medii de lucru din afara școlilor sau a centrelor educative. Lucrătorii cu cea mai mare experiență profesională pot lucra cu tineri lucrători, stagiați și voluntari, ca mentori și tutori, sau pot deveni cadre didactice, în special în instituțiile specifice de ucenicie. Aceste legături stabilite cu întreprinderile sunt importante pentru tineri, aceștia învățând cu privire la procesele de pe piața muncii și la relațiile industriale. Deși sindicatele profesorilor sunt o resursă esențială cu care trebuie să se colaboreze pentru consolidarea eficientă a politicilor în domeniul educației și formării profesionale, interacțiunea cu întreprinderile este esențială.

8.3. Mai presus de toate, în contextul parteneriatului social, angajatorii și organizațiile angajaților trebuie să se implice în elaborarea strategiilor naționale de învățare pe tot parcursul vieții și în planurile de acțiune pentru punerea în aplicare a garanțiilor pentru tineret. CESE sprijină cadrul de acțiune pentru încadrarea în muncă a tinerilor ⁽³⁵⁾, elaborat de partenerii sociali europeni.

8.4. Este esențial să se asigure implicarea organizațiilor societății civile. Aceasta ar putea permite diverselor organizații ale societății civile (în special femei, tineri, familii, persoane cu handicap, migranți, minorități și alte grupuri) să se concentreze mai bine asupra priorităților și necesităților anumitor grupuri de cetățeni în cadrul sistemului de învățământ și pe piața forței de muncă.

8.5. Familia continuă să joace un rol important și a fost deja menționată în avizul Comitetului ⁽³⁶⁾.

⁽³⁵⁾ Cadrul de acțiune pentru ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor.

⁽³⁶⁾ JO C 68, 6.3.2012, p. 1.

9. Utilizarea eficientă a programelor existente și a celor noi

9.1. **Erasmus+** ⁽³⁷⁾, noul program al Comisiei pentru educație, formare, tineret și sport pentru perioada 2014-2020 își propune să încurajeze dezvoltarea competențelor și a capacității de inserție profesională, precum și pentru modernizarea educației, formării și activităților pentru tineret. Programul de șapte ani va avea un buget de 14,7 miliarde EUR, ceea ce reprezintă o creștere de 40 % în raport cu actualul nivel al cheltuielilor, ceea ce reflectă angajamentul UE de a investi în aceste domenii. Erasmus+ va oferi unui număr de peste patru milioane de europeni posibilitatea de a studia, de a câștiga experiență profesională și de a participa la programe de voluntariat în străinătate. Acesta reprezintă un progres important, prezentând un potențial însemnat pentru sprijinirea educației în materie de antreprenoriat, de exemplu prin încurajarea integrării cooperării serviciilor educative în alianțe ale cunoașterii pentru învățământul superior (Knowledge Alliance) și în alianțe ale competențelor sectoriale pentru VET.

9.2. Există și alte programe și instrumente de sprijinire a educației pentru antreprenoriat în UE: **FSE** ⁽³⁸⁾, **ESCO – Inițiativa privind taxonomia europeană pentru aptitudini, competențe și profesii** ⁽³⁹⁾, **COSME** ⁽⁴⁰⁾, **Orizont 2020** ⁽⁴¹⁾, **Inițiativa pentru ocuparea forței de muncă** ⁽⁴²⁾ și **Europa creativă** ⁽⁴³⁾.

Bruxelles, 27 mai 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽³⁷⁾ Erasmus+, JO L 347, 20.12.2013, p. 50.

⁽³⁸⁾ FSE

⁽³⁹⁾ ESCO.

⁽⁴⁰⁾ http://ec.europa.eu/cip/cosme/index_en.htm

⁽⁴¹⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=home&video=none

⁽⁴²⁾ COM(2013) 144 final.

⁽⁴³⁾ Europa creativă.